

ліплення, усвідомлює різні властивості глини. Якщо цей вид діяльності правильно поставити, то ліплення може бути улюбленою справою дітей. Таким чином на уроках гончарства учитель ставить перед собою певні завдання: розвиток дитячої творчості, збагачення учнів образотворчими і технічними вміннями, створення інтересу до ліплення. Заняття даним видом творчої діяльності впливають на загальний розвиток дітей, зокрема і розвиток естетичного почуття та художніх смаків.

Подальшого вивчення потребують аспекти навчання учнів початкової школи розпису глиняних виробів, а також методики роботи з різноманітними техніками та удосконалення їх на уроках.

Список використаних джерел та літератури

1. Сухомлинский В. А. Проблемы воспитания всесторонне развитой личности / В. А. Сухомлинский. – М. : История педагогики, 1999. – 373 с.
2. Формування освітнього середовища профільної школи: колективна монографія / М. І. Піддячий, М. В. Васьківський, В. І. Доротюк, Н. Г. Левченко, В. І. Туташинський, О. В. Кохан, М. О. Асанов, В. В. Рогоза, М. С. Коляновська, В. П. Чудакова. За ред. М. І. Піддячого. – К.: Педагогічна думка, 2013. – 200 с.
3. Яновська Н. Мистецтво навчання або навчання через мистецтво Н. Яновська // Початкова школа. – 2005. – № 9. – С. 47–49.

УДК 373.5.016:94]:37.091.33-027.22:796

Лариса Парнюк,

*вчителька історії Хмельківської школи Хорольської міської ради
Лубенського району Полтавської області*

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА: ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ГРА «ШЛЯХАМИ ВІДОМИХ МОРЕПЛАВЦІВ» (для учнів 8 класу)

Застосування гри на уроках історії є важливим фактором підвищення ефективності пізнавальної активності учнів. Історична гра «Шляхами відомих мореплавців» розроблена для учнів 8 класу, використовується вчителем на уроках узагальнення з метою систематизації та поглиблення знань учнів з теми «Великі географічні відкриття», або як позакласний захід, під час проведення тижня історії. Використання в процесі гри різних форм та методів дає можливість більш об'єктивно оцінити знання учнів та виявити рівень їх знань та вмінь.

Ключові слова: інтелектуальна гра, історична вікторина, методичні прийоми: історичний пазл, прогнозування за ілюстрацією, синквейн, кластер, історичне доміно.

Мета: закріпити, узагальнити, систематизувати та поглибити знання учнів із всесвітньої історії, розвивати допитливість, інтерес до предмета, пам'ять, увагу; розширити інформованість учнів з даної теми, тим самим розвиваючи інформаційну компетентність; виховувати почуття колективізму, толерантність, повагу до думок і знань інших.

Обладнання: мультимедійна дошка, портрети відомих мореплавців, історична карта світу, підручник для учнів 8 класу, плакат «Великі географічні відкриття», картки з текстом.

Використання в процесі гри різних форм та методів дає можливість більш об'єктивно оцінити знання учнів та виявити рівень їх знань та вмінь.

Хід гри

Ознайомлення з правилами гри. Грають дві команди. За правильну відповідь команді нараховується 1 бал. Після кожного туру підводяться підсумки. Перед початком гри вчителем подається вступна інформація з теми «Великі географічні відкриття» (*це може бути відео, презентація або повідомлення*). Вчитель тут виступає ведучим, суддею та інформатором. Команди дають відповіді на запитання по черзі.

Вчитель: Сьогодні ми з вами відправимося у навколосвітню подорож. Але як ми це зробимо без карти, адже будь-який мандрівник повинен мати її при собі. Давайте її складемо. І в цьому нам допоможе методичний прийом «Історичний пазл».

(Гравці складають пазл карти «Перші географічні відкриття». Перемагає та команда, яка найперша правильно виконала завдання).

(Наступні запитання та завдання до гри на мультимедійній дошці).

1. Розглянемо ілюстрації

Методичний прийом «Прогнозування за ілюстрацією»

— Яка тема нашого обговорення?

– Як ви думаєте, кого зображено на цьому фото?

– Що ви знаєте про це?

– Яке це мало значення для тогочасного суспільства?

2. Історична вікторина

Питання:

1. Назвіть країни, які розпочали епоху географічних відкриттів. Свою відповідь потрібно аргументувати.

2. Пригадайте відомих вам з мандрівників, які здійснювали плавання у XV–XVII століттях.

3. Означте мореплавців, які шукали морські шляхи в Індію. Яким чином вони планували досягти Індії?

4. Які нові шляхи до Індії були відкриті під час подорожей португальців?

5. Назвіть народи, з якими зіштовхувалися португальці під час своїх подорожей до Індії?

6. Під прапором якої країни вирушили мореплавці в першу навколосвітню експедицію?

- а) України;
- б) Іспанії;
- в) Австралії;
- г) Німеччини.

7. Уздовж узбережжя якого материка рухалися кораблі під командуванням Магеллана?

- а) Північної Америки;
- б) Африки;
- в) Австралії;
- г) Південної Америки.

8. А зараз, використовуючи атлас, спробуємо визначити географічні координати протоки, через яку мореплавці Магеллана вийшли у води невідомого їм океану.

(Географічні координати Магелланової протоки)

53°28'51" пд. Ш. 70°47'00" зх. Д.)

9. Під час плавання мореплавці Ф. Магеллана дали назву цьому океану

- а) Бурхливий;
- б) Прозорий;
- в) Тихий;
- г) Південний.

10. На яких островах Магеллан намагався підкорити місцеве населення?

- а) Філіппінських;
- б) Мальдівах;
- в) Сейшелах;
- г) Бермудах.

11. Наступне запитання. Де мореплавці Ф. Магелана змогли наповнити трюми прянощами?

- а) На узбережжі Південної Америки;
- б) На Філіппінах;
- в) На Молуккських островах.

12. Вкажіть рік відкриття Х. Колумбом Америки.

- а) 1487 р.
- б) 1492 р.
- в) 1497 р.
- г) 1519 р.

3. Наступне завдання. Давайте доберемо синкан до слова «океан»

Географічний методичний прийом «Синквейн»

1-й рядок – це назва географічного об'єкту;

2-й рядок – кілька прикметників (зазвичай два), які характеризують перший рядок;

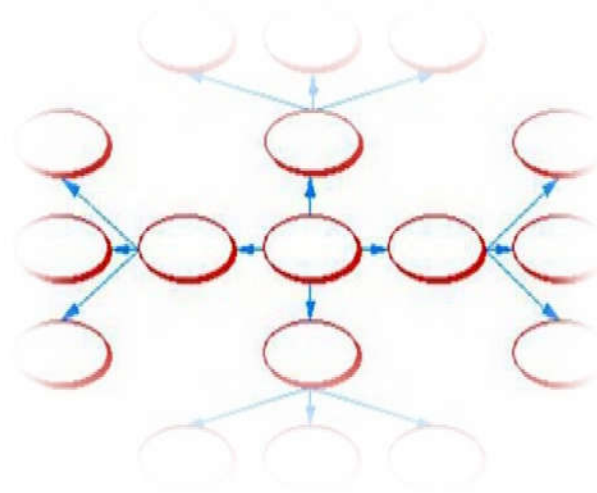
3-й рядок – три дієслова;

4-й рядок – висловлювання суб'єктивного ставлення до нього;

5-й рядок – одне або слова, які є узагальненням.

4. А тепер давайте складемо графічну схему до ключових слів «Навколосвітня подорож»

Прийом Кластер

5. Знайдіть помилку: «6 вересня 1522 р. в іспанський порт Сан-Лукар повернувся корабель «Вікторія» з 18 матросами на борту. Його привів Магеллан, здійснивши справжній подвиг – першу навколосвітню подорож».

«Ацтеки – єдиний з народів доколумбової Америки, що мав писемність у виді ієрогліфів. Свої книги майя писали фарбами на довгих смугах матеріалу з рослинних волокон» [1, с.127].

6. Для узагальнення почутої інформації, використовуємо методичний прийом «Історичне доміно»

- Хто відкрив морський шлях до Індії?
- Який мореплавець відкрив Америку?
- У якому році Христофор Колумб відкрив Америку?
- На честь кого назвали Америку?
- Коли відбулася перша навколосвітня подорож Фернана Магеллана?
- Що було відкрито під час експедиції?
- Чи перше в історії навколосвітнє плавання довело правильність гіпотези про кулястість Землі і єдність Світового океану?
- Як мореплавці назвали невідомий океан?
- Яку протоку було відкрито?
- Чи Великі географічні відкриття створили можливості для подальшого розвитку європейської цивілізації.

7. Підбиття підсумків гри. Команда, яка дала найбільше правильних відповідей, перемогла.

Макет з теми «Перша навколосвітня подорож Ф. Магеллана» зроблений учнями 8 класу

Вчитель: Так як для тієї історичної епохи прянощі були найбільшою цінністю, то у скринці, замість монет, ви знайдете мішечки з прянощами.

Після проведеної гри в учнів з'явився більший інтерес до історії, вони змогли значно розширити інформованість та поглибити знання з даної теми.

Отже, як бачимо, щоб досягти високого рівня викладання історії необхідно постійно перебувати в пошуку ефективних форм і методів навчання. Для цього потрібно враховувати, насамперед, особистість дитини, яка здобуває в школі знання, розвиває здібності, збагачує інтелект, набуває досвіду поведінки у різних життєвих ситуаціях. Це одна з найважливіших умов формування творчої та соціально-адаптованої особистості.

Список використаних джерел і літератури

1. Барнінець О. В. Використання ігор на уроках історії у 7–8 класах / Вступна стаття К. О. Баханова. Х.: Вид. група «Основа», 2011. 141 с.
2. Баханов К. О. Професійний довідник учителя історії / К. О. Баханов. Харків: Основа, 2011. – 239 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. / Н. П. Волкова. К.: Академвидав, 2012. 616 с.
4. Подаляк Н. Г. Всесвітня історія: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н. Г. Подаляк, І. Б. Лукач, Т. В. Ладиченко. Київ: Генеза, 2016. 240 с.

УДК 373.3/.5.035:39(=161.2)

Оксана Кукленко,

*вчителька історії, заступник директора з виховної роботи
Остан'євського закладу загальної середньої освіти І–ІІІ ступенів
Решетилівської міської ради Полтавської області*

КОЗАЦЬКА ПЕДАГОГІКА – ВАЖЛИВИЙ ГУМАНІСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ СЬОГОДЕННЯ

Стаття містить елементи досвіду запровадження козацької педагогіки у навчальному закладі з позицій гуманізації освіти.

Ключові слова: *гуманізація освіти, дитиноцентризм, козацька педагогіка, народна педагогіка, учнівське самоврядування.*

Здавалося б, гуманізація освіти завжди була першочерговим завданням, але час від часу виникала потреба зацентрувати на цьому більше уваги. Міжнародна конференція з гуманізації освіти, що відбулася у Празі (Чехія) в 1990 році, дала визначення змісту гуманізації освіти як її олюднення, утвердження особистості як найвищої соціальної цінності, прагнення виховувати людину з усіма атрибутами, що належать феномену людства [11, с. 69]. Освіта мала сприяти найбільш повному розкриттю здібностей людини, задоволенню її різноманітних освітніх потреб, оволодінню